

U „vakuumu“ mladosti: Što ako se učenici s teškoćama nakon srednje škole ne zaposle, a do 21. godine nemaju pravo na poludnevni boravak?

12. PROSINCA 2022.

„Što nakon srednje škole?“, pita se većina srednjoškolaca. Pitanje je to koje predstavlja svojevrsna vrata u odrasli život. Nameću se dvije opcije: posao ili fakultet. I jedan i drugi put je prepun neizvjesnosti te zahtijeva nastavak truda i rada na sebi. No što ako vaš put, zbog intelektualne teškoće s kojom ste rođeni, nema samo trnje, već i neke, trenutno, nepremostive prepreke?

U takvoj situaciji nalazi se devet mladih ljudi koji su kao prva generacija završili srednjoškolsko obrazovanje za zanimanja pomoćni kartonažer i pomoćni krojač u Centru za odgoj obrazovanje i rehabilitaciju Virovitica (COOR). Uspješno su naučili teoriju, ovladali vještinama svog zanimanja, odradili stručnu praksu, dobili svjedodžbu, no sada za njih nema posla.

Svoju priliku trebaju čekati kod kuće. U „normalnim“ okolnostima to je nešto što ne predstavlja problem, no u njihovom slučaju dodatna je prepreka, na ionako trnovitom životnom putu.

– Taj izlazak iz rutine koja je uključivala socijalnu interakciju s vršnjacima, učiteljima i ljudima izvan obitelji, na te mlade ljude, posebice one iz spektra autizma, ima negativan utjecaj. Posebice ako se vrijeme provedeno „izvan društva“ oduži – kaže ravnateljica COOR-a Stanislava Đurčević.

COOR uz vrtić, osnovnu i srednju školu, svojim korisnicima omogućuje i socijalne usluge rane razvojne podrške i psihosocijalne podrške te poludnevnog boravka. Upravo bi taj poludnevni boravak bio osiguranje da se njihov napredak ne poništi. No, nažalost on je namijenjen osobama iznad 21. godine života.

VELIKA PROMJENA

– Nažalost, to situacija koja je šok za cijelu obitelj. Sve im se mijenja. Roditeljima je veliko opterećenje jer rade i moraju na posao. Trebaju na osam ili četiri sata ostaviti svoje dijete samo kod kuće. Osobe s teškoćama i inače imaju problem u osmišljavanju slobodnog vremena, na čemu radimo tijekom školovanja, učimo ih tome, no neki od njih i dalje imaju problema s time. S druge strane, tada imaju manje prilike za socijalizaciju, koja im je često ionako otežana – kaže S. Đurčević.

U idealnom svijetu, učenici bi odmah nakon srednje škole uspješno konkurirali na tržištu rada i pronašli posao. Tako je sustav i osmišljen. No svijet u kojem živimo daleko je od idealnog.

– Ti mladi ljudi na kraju nemaju druge opcije između 18. i 21. godine. Tržište rada kod nas još nije dovoljno senzibilizirano da bi zaposlilo osobe iz autističnog spektra, nedostaje inicijativa ili poveznica u vidu radnog asistenta koji bi olakšao njihovo zapošljavanje pa su prepušteni sebi i svojim obiteljima. Razmišljamo o mogućim rješenjima ovog problema te smo otvoreni za suradnju ako se netko odvaži na socijalno poduzetništvo ili zapošljavanje naših učenika. Sve što smo uspjeli je, pošto smo u Mreži socijalnih usluga, uključiti ih kod nas na psihosocijalnu podršku. Tako da naši bivši učenici, koji imaju specifične teškoće, dolaze kod nas, no to je ograničeno na maksimalno šest sati tjedno, što je i njima i roditeljima malo – ističe S. Đurčević.

RAZDOBLJE PREPUNO NEPOZNANICA

U toj situaciji je Senka Manjkas iz Virovitice, čiji je sin Kristian završio srednju školu za zanimanje pomoćni kartonažer u COOR-u.

– Kristian je prijavljen u evidenciju nezaposlenih Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i sada čekamo. Kako trenutno stoje stvari, posla nema. Recimo to tako, preko noći je nestala glavna aktivnost koja mu je ispunjavala život. Sada ide na psihosocijalnu podršku u COOR koja traje dva sata tri puta tjedno što je zaista malo od onoga što bi njemu trebalo. Dakako, bolje išta nego ništa u svakom slučaju. I ova aktivnost je nešto čemu se veseli, no čim ga odvezemo već moramo ići po njega – priča nam S. Manjkas koja je, kao i Kristianov otac

zaposlena na puno radno vrijeme u OB Virovitica. Različite smjene, dežurstva i slobodni dani omogućuju im da dio vremena osiguraju da će jedno od njih dvoje biti s Kristianom, no postoje i dani kada nemaju drugo rješenje no ostaviti ga samog kod kuće.

– U tim danima ostavim mu ujutro sve što treba. Nakon što se probudi zovem ga svakih sat vremena kako bi provjerila je li sve u redu. Zadam mu i dnevne zadatke kako bi se imao čime baviti dok je sam. Recimo, da pospremi krevet, složi deke u boravku, uvijek mu ostavim neku malu aktivnost, i kada se vratim s posla sve me to dočeka odrađeno. Za sada je sve bilo dobro, no uvijek je tu onaj strah da nešto može poći po zlu – priča S. Manjkas. Kako kaže, izbjavanje iz škole, društva vršnjaka i svakodnevne socijalne interakcije, itekako se osjeti.

– Otkako ne ide redovno u školu zaista sam primijetila da nedostaje. Jako puno. Kod logopeda ide jednom u dva tjedna, no nedostaje ona svakodnevna aktivnost. Zadam mu kod kuće da piše i sve ostalo, no nažalost nazaduje. Žao mi je što u Virovitici, kao u drugim sredinama, barem koliko znam, nema udruge koja bi okupljala osobe s intelektualnim teškoćama, ali ni bilo koje druge organizacije koja bi organizirala nešto za njih, neku zaštićenu radionicu u kojoj bi mogli biti na četiri sata. Na primjer, Kristian trenutno ide dva puta tjedno na trening za osobe s invaliditetom u sklopu projekta Sport za sve i tome se veseli jer ima nekakvu aktivnost. Vjerujem da bi nešto nalik na poludnevni boravak za mlade njegove dobi puno značio – kaže Kristianova majka te ističe jedno rješenje kao najbolje.

– Naravno, posao je najbolje rješenje. Oni bi zaista mogli raditi, samo da imaju nekoga tko bi ih vodio. Završili su školu i uživali u svemu što su naučili, no sada od toga ništa. Najgore

mi je kad ostane sam kod kuće jer znam da stagnira. Ne radi ništa. Trudim se koliko god mogu osmisliti mu aktivnosti, no to nije to. Uvijek ostaje nada da će se na tržištu rada nešto promijeniti. Vidim da ima pomaka, no sve to ide nekako presporo – kaže nam Senka Manjkas.

(www.icv.hr, Mirjana Paradinović, foto: M. Paradinović, privatni arhiv)

Članak je napisan u okviru programa poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije. Dio je cjeline "Osobe s invaliditetom – Pomozimo im da više ne budu "nevidljive" u društvu".